

TADEUSZ GRACA

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
w Józefowie

tg@wsge.edu.pl

ORCID 0000-0001-7086-8647

The development of the contemporary world and threats to human rights

Rozwój współczesnego świata a zagrożenia praw człowieka

SUMMARY

Phenomena and processes existing in the modern world carry many different threats. They also directly or indirectly threaten human rights. Human rights are often overlooked and are not applied. Organizations and governments are mainly interested in more general, political and economic problems and do not always respect human rights. The main factors and threats hindering the observance of human rights were discussed

KEYWORDS: *human rights, threat to human rights, the modern world, negative phenomena, the role of governments, totalitarian states*

STRESZCZENIE

Zjawiska i procesy istniejące we współczesnym świecie niosą wiele różnych zagrożeń. Zagrożają także pośrednio lub bezpośrednio prawom człowieka. Prawa człowieka są często pomijane i nie są stosowane. Organizacje i rządy interesują się głównie problemami bardziej ogólnymi, politycznymi i ekonomicznymi, a same nie zawsze przestrzegają praw człowieka. Omówione zostały główne czynniki i zagrożenia utrudniające przestrzeganie praw człowieka.

SŁOWA KLUCZOWE: *prawa człowieka, zagrożenie praw człowieka, współczesny świat, negatywne zjawiska, rola rządów, państwa totalitarne*

Wprowadzenie

Dotychczasowe analizy i oceny rozwoju współczesnego świata wskazują na pozytywne i oczekiwane przez ludzkość zmiany, a także ukazują różne obszary zagrożeń i zjawisk niepożądanych dla człowieka. Różnorodne zjawiska występujące w rozwoju ekonomicznym, politycznym i społecznym objawiają się w rzeczywistości nie tylko jako oczekiwane dobra i poprawa warunków życia ludzi, ale też niosą często z sobą zagrożenia i wytwarzają czynniki, które wymagają od człowieka dodatkowych wysiłków i przeciwdziałania. Przeciwdziałania te traktowane często jako „zabezpieczenie” bytu i życia, związane są nie tylko z działaniami materialno-technicznymi, ale także są działaniami legislacyjnymi dotyczącymi praw człowieka. W ujęciu pragmatycznym prawa mają go przede wszystkim chronić. Jeżeli będą zagrożone prawa człowieka, to i człowiek też – tego się nie da rozdzielić i oddzielić, a zagadnienia z tym związane muszą być analizowane i rozpatrywane łącznie.

Podstawowym problemem wartym rozważenia jest zastanawiająca sytuacja, w której człowiek, organizując swój rozwój gospodarczy, społeczny, polityczny czy naukowy, doprowadza do sytuacji, w której pojawiające się procesy i zjawiska ograniczają jego prawa, zagrażając przez to samemu człowiekowi. I co dziwniejsze, zagrożenia te przychodzą nie tylko ze strony organizacyjnej czy materialnej, ale pojawiają się ze strony określonych ludzi czy struktur społecznych. Międzynarodowa organizacja pozarządowa, Amnesty International, której celem jest zapobieganie naruszeniom praw człowieka poprzez wszelkie pokojowe akcje obywatelskie – od organizowania pisania listów do rządów krajów łamiących te prawa, poprzez publikowanie informacji o takich naruszeniach, po realną pomoc finansową i prawną poszkodowanym osobom publikuje różnorodnie analizy zjawisk związanych z zagrożeniem praw człowieka. Nie wiadomo, dlaczego i w imię czego wiele współczesnych rządów rażąco łamie prawo międzynarodowe i celowo umniejsza znaczenie instytucji, które zajmują się ochroną praw człowieka. Sekretarz Generalny organizacji ostrzega, że „nie tylko nasze prawa są zagrożone, ale także prawo i system, które powinny je chronić”. Międzynarodowa ochrona praw człowieka jest zagrożona w związku z krót-

kowzrocznym egoizmem rządów i różnego rodzaju represjami w stosunku do mieszkańców, które prowadzą do zbiorowego podważania prawa do wolności. Zdarza się również, że tysiące ludzi cierpią z rąk państw lub grup zbrojnych, podczas gdy rządy sugerują niemożliwość ochrony praw człowieka, ponieważ prawa te są jak gdyby zagrożeniem dla bezpieczeństwa, prawa i porządku lub dla narodowych „wartości”. Są to informacje zawarte w jednym z corocznych raportów Amnesty International z 2016 r., który ocenia sytuację praw człowieka na świecie. Dzisiejszy świat stoi przed wieloma wyzwaniami, które powstały lub zostały wzmocnione przez rządy prowadzące polityczną grę kosztem ludzkiego życia. Miliony uchodźców cierpią w wyniku rozprzestrzeniania się konfliktów, celowo atakują cywilów i popełniają inne poważne naruszenia.

W wielu krajach, nawet europejskich, mamy do czynienia z brakiem skutecznej strategii państwa w walce z biedą, bezrobociem i bezdomnością, niestabilność systemu emerytalnego oraz problemami z dostępem do publicznej służby zdrowia. Nie wnikając w szczegółowe rozważania, zjawiska te można wskazać jako współczesne zagrożenia z punktu widzenia przestrzegania praw człowieka. Dodać tu jeszcze należy zdarzający się często „nieład legislacyjny”, który powoduje problemy z dostępnością świadczeń finansowanej ze środków publicznych opieki zdrowotnej, a zaskakujące zmiany przepisów stwarzają poważne trudności w dostępie do lekarzy specjalistów i dyskryminujące traktowanie potrzeb osób starszych.

Ogólna charakterystyka zagrożeń dla praw człowieka

Przedstawione powyżej ogólne zagrożenia dla przestrzegania praw człowieka pozwalają na zajęcie się zagadnieniami bardziej szczegółowymi występującymi aktualnie. Wydaje się, że problemy współczesnego świata odgrywają ważną rolę w życiu wszystkich społeczeństw, decydując o szansach i zagrożeniach ich rozwoju. Problemy na skalę ogólnoswiatową dotyczą bezpośrednio lub pośrednio całej ludzkości, stanowiąc jednocześnie zagrożenie dla bytu całej ludzkości. Problemy globalne wymagają współpracy całej społeczności międzynarodowej. Wśród problemów współczesnego

świata należy wyodrębnić pewne grupy problemów wiążące się mniej lub bardziej bezpośrednio z prawami człowieka i ich przestrzeganiem. Można tu wymienić: problemy polityczne, społeczno-ekonomiczne oraz cywilizacyjno-kulturowe.

Oceniając problemy polityczne, należy zwrócić uwagę na problem integracja a dezintegracja w stosunkach międzynarodowych. Zjawiska te stały się niejsze wyraźniej po zakończeniu zimnej wojny. W przyspieszonym tempie dezintegracji ulegają stare i charakterystyczne dla zimnej wojny struktury życia międzynarodowego, a rozwija się integracja państw na nowych zasadach. Procesy integracji we współczesnym świecie wiążą się z poszukiwaniem nowego ładu w stosunkach międzynarodowych. Ważną rolę w rozwiązaniu tego problemu odgrywają rozwijające się regionalne ugrupowania integracyjne, takie jak: Unia Europejska, Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu (NAFTA), Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), Unia Afrykańska i inne. Konflikty lokalne, do których zaliczamy wojny domowe, wojny, konflikty zbrojne, są typowym pogwałceniem praw człowieka. Wśród najczęstszych przyczyn wojen i zbrojnych konfliktów występujących w ostatnich latach wymienia się: nierozwiązane problemy narodowościowe i etniczne, spory religijne, spory terytorialne, a także zagrożenia ekologiczne. Konflikty lokalne powodują destabilizację polityczną w poszczególnych regionach i niosą ze sobą ogromne cierpienia ludzi, głód i epidemie. W ramach pokojowego funkcjonowania wspomnieć trzeba nowo powstałe demokracje, które w pierwszych latach swego istnienia są często niestabilne i podatne na wstrząsy. Poza niestabilnością najpoważniejsze zagrożenie związane jest z brakiem ukształtowanego społeczeństwa obywatelskiego i demokratycznej kultury politycznej. Rozwiązaniem tego problemu byłoby zmniejszenie rozpiętości w położeniu materialnym różnych grup społecznych i zmniejszenie marginesu biedy, a także likwidacja korupcji aparatu państwowego i klasy politycznej, co często się wiąże z zorganizowaną przestępczością i atmosferą zastraszenia. Prawa człowieka są tu często przesuwane na margines spraw i problemów do rozwiązania. W tychże samych, młodych demokracjach, powstają często problemy społeczno-ekonomiczne oraz cywilizacyjno-kulturowe, skutkujące w efekcie dyspro-

porcjami w rozwoju gospodarczym. Pozycję gospodarczą poszczególnych krajów określa istnienie przemysłu opartego na najnowszych technologiach, rozbudowanego sektora usług i nowoczesnego rolnictwa. Miernikiem pozycji gospodarczej państwa jest poziom produktu krajowego brutto (PKB) na jednego mieszkańca. Rozpiętości między krajami są na przełomie XX i XXI wieku bardzo duże. Szans na odrobienie zapóźnień rozwojowych państw trzeciego świata oczekiwać trzeba wraz z rozszerzeniem wymiany handlowej między państwami wysoko i słabo rozwiniętymi. Dużą rolę w rozwiązaniu tego problemu miałoby wyszkolenie odpowiednio wykwalifikowanej kadry, zdolnej właściwie stosować nowoczesne technologie. Niezbędna jest także pomoc zewnętrzna, która zostałaby odpowiednio wykorzystana. Wspomnieć tu jeszcze należy o problemie surowcowo-energetycznym. Wysoki poziom życia w krajach zamożnych powoduje ciągle zapotrzebowanie na coraz większą ilość towarów i energii. Światowe zasoby wielu surowców naturalnych są ograniczone i w nie dalekiej przyszłości może grozić nam ich wyczerpanie. Kiedy zabraknie nieodnawialnych surowców, wzrost gospodarczy nie będzie już możliwy. Przyszłość należy do alternatywnych, odnawialnych źródeł energii np. energii wodnej, słonecznej, wiatrowej. Już teraz należy oszczędniej korzystać z zasobów nieodnawialnych i zastępować je alternatywnymi. Trudno się dziwić, że przy tak poważnych problemach rozwojowych wielu krajów prawa człowieka stają się marginalną i rzadko podejmowaną sprawą w tych państwach.

Bezrobocie w krajach wysoko rozwiniętych jest klasycznym problemem globalnym, powstałym w wyniku zmian technologicznych w produkcji. Nowym technologiom towarzyszyła automatyzacja i komputeryzacja produkcji, co dawało w następstwie znaczne redukcje zatrudnienia. Przyczyny bezrobocia w krajach słabo rozwiniętych tkwią natomiast głównie w wysokim przyroście naturalnym i niskich kwalifikacjach. Sytuacja bezrobotnych w krajach bogatych i biednych różni się znacznie. W tych ostatnich bowiem często nie istnieją dostateczne zabezpieczenia socjalne tej kategorii osób, chociaż prawa człowieka sugerują takie rozwiązania. Z przedstawionymi powyżej problemami wiąże się jedno z najpoważniejszych zagrożeń współczesnego świata, do których należą problemy demograficzne i żywnościowe.

Problem przeludnienia dotyczy krajów słabo rozwiniętych, gdzie zamieszkuje przeszło trzy czwarte ludności świata. Przeludnienie w tych krajach stanowi główną przeszkodę w rozwoju gospodarczym. Przeludnieniu często towarzyszy nierównomierne rozmieszczenie ludności, a także nasilające się choroby cywilizacyjne, które są bardzo poważnym problemem dzisiejszego świata. Dotyczą one zarówno krajów Trzeciego Świata, jak i tych wysoko rozwiniętych. W krajach Trzeciego Świata brak higieny i odpowiednio rozwiniętej służby zdrowia powoduje bardzo szybkie rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych, np. AIDS, dżumy, trądu czy malarii. Natomiast w krajach wysoko rozwiniętych najczęstsze są choroby psychiczne wywołane przez stres, np. depresje, lub choroby nowotworowe związane z postępowaniem i rozwojem techniki oraz zanieczyszczeniem środowiska.

Z prawami człowieka wiążą się ściśle zagrożenia środowiska naturalnego. Jednym z najwcześniej podjętych i najszerzej opracowanych problemów globalnych jest zagadnienie ochrony środowiska naturalnego. Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza jest przemysł energetyczny i metalurgiczny. Skutki zanieczyszczania powietrza są odczuwalne w skali całego globu, w postaci efektu cieplarnianego, dziury ozonowej i kwaśnych deszczów. Źródłem zanieczyszczenia wód jest głównie przemysł, a także ścieki komunalne oraz stosowane w rolnictwie środki chemiczne uprawy roślin. Skutkiem zanieczyszczenia wód jest obniżenie ich jakości i przydatności do celów konsumpcyjnych, przemysłowych i rekreacyjnych. Przyczyną degradacji gleb jest zanieczyszczenie powietrza i wód, a także wycinanie lasów, przemysł wydobywczy i górnictwo. Panuje prawie powszechna zgoda co do tego, że jedynie wspólne działania wszystkich państw są w stanie zapobiec degradacji środowiska. Do rozwiązania tego problemu dużo wnosi program międzynarodowych działań na rzecz ochrony środowiska określający Deklarację Konferencji ONZ w sprawie ochrony środowiska, uchwaloną w 1972 r. w Sztokholmie.

Jednym z najpoważniejszych zagrożeń współczesnej cywilizacji, w tym i dla praw człowieka, jest terroryzm. Pojawił się on na przełomie XX i XXI wieku. Dawniej terroryzm kierowany był przeciwko konkretnym osobom i nie przybierał tak drastycznych form, natomiast w dzisiejszych czasach

jest on skierowany przeciwko całej ludzkości, a jego okrucieństwo nie zna granic. Problemy związane z terroryzmem dotyczą zjawisk zagrażających zarówno państwowym, jak i ludności cywilnej. Akty terrorystyczne to zamachy na obiekty publiczne, ambasady, porwania samolotów, uprowadzenia i zabójstwa polityków. Przykładem ataku terrorystycznego wymierzonego w cywilów był atak na World Trade Centre w 2001, w którym zginęło 3000 niewinnych ludzi. Stał się on symbolem organizacji terrorystycznej Al-Ka-ida. Po tych wydarzeniach ataki terrorystyczne jeszcze bardziej się wzmogły, np. atak na metro w Madrycie, teatr w Rosji, szkołę w Biesłanie. We współczesnym świecie istnieje wiele organizacji terrorystycznych, np.: Dżihad, Front Wyzwolenia Palestyny, IRA, Czerwoni Khmerzy czy Najwyższa Prawda. Ci ludzie są zdolni do wszystkiego, pozbawieni jakichkolwiek uczuć, przepełnieni jedynie rządzą zabijania. Realistyczna ocena prowadzi do wniosku, że nie ma rozwiązania tego problemu, gdyż nie istnieją szanse nawiązania dialogu między reprezentantami Zachodu a fundamentalistami. Ci ostatni nie tylko są fanatykami religijnymi, ale także wyrażają interesy polityczne, których nie można negocjować, stosując zasady przyjęte powszechnie w stosunkach międzynarodowych.

Nieco innym zagadnieniem jest problematyka praw pracowniczych, które w niektórych koncepcjach prawnych nie są zaliczane do praw człowieka. Problem ten dostrzegł papież Jan Paweł II, wskazując liczne zagrożenia praw pracowniczych. W *Laborem exercens* bardzo wyraźnie wypowiada się na temat bezrobocia, a także wyzysku w pracy. Bezrobocie traktuje jako „przeciwieństwo” odpowiedniego zatrudnienia, czyli prawa posiadania pracy, i obarcza za nie pracodawcę pośredniego, także w wymiarze międzynarodowym (LE18). Wypowiedzi Jana Pawła II są w tym zakresie wyjątkowo dramatyczne, przepełnione głęboką troską szczególnie o ludzi młodych pozbawionych pracy. Według niego bezrobocie jest „w każdym wypadku jakimś złem, a przy pewnych rozmiarach może stać się prawdziwą klęską społeczną”. Wśród zagrożeń dla praw pracujących i – jak to określa papież

– „właściwego porządku wartości” widzi myślenie wyłącznie materialistyczne, w tym wyzysk w dziedzinie wynagrodzenia za pracę. Uważa nawet,

że „sprawiedliwa płaca staje się w każdym wypadku konkretnym sprawdzianem sprawiedliwości całego ustroju społeczno-ekonomicznego”, i dodaje, że „nie jest to sprawdzian jedyny, ale szczególnie ważny i poniekąd kluczowy”. Rzeczywiście, Jan Paweł II widzi zagrożenia dla praw człowieka, w tym dla praw człowieka pracującego znacznie szerzej niż tylko w kategoriach wyzysku ekonomicznego. Dostrzega „społeczną degradację podmiotu pracy”, która wymaga nowych form „solidarności ludzi pracy, a także solidarności z ludźmi pracy”. Owa społeczna degradacja podmiotu pracy rodzi według niego kategorię „ubogich (...)” jako wynik naruszenia godności ludzkiej pracy, bądź przez to, że zostają ograniczone możliwości pracy (...), bądź przez to, że zaniża się wartość pracy i prawa” (Wujczyk, 2015).

Charakterystyka wybranych zagrożeń

Współczesny świat jest zróżnicowany pod wieloma względami. W dobie ogromnego postępu technologicznego ludzie zaczynają zdawać sobie sprawę z tego, że świat stoi w obliczu wielu zagrożeń i problemów do niedawna niedostrzegalnych lub nieistniejących. Wiele z nich jest ze sobą ściśle powiązana przyczynowo. Na przykład przeludnienie, zanieczyszczenie środowiska, ubytek lasów, zasobów naturalnych, zmiany klimatyczne, epidemie i zarazy, rosnąca przestępczość, terroryzm, szerzenie narkomanii itp. Wzajemne łączenie się problemów prowadzi do lawinowego narastania, a ich rozwiązywanie staje się bardzo trudne lub prawie niemożliwe.

Na tym tle warto wspomnieć o zagrożeniach innego typu, które pojawiając się w różnych przestrzeniach ludzkiego życia, ograniczają lub uniemożliwiają poprawne działanie praw człowieka. Przytoczmy jedno z zestawień z dostępnej literatury, w przypadku której do głównych zjawisk współczesnego świata związanych z zagrożeniami dla praw człowieka zaliczono: falę emigracji, zmiany pogodowe, brak złagodzenia zmian klimatu, konflikty międzynarodowe, katastrofy naturalne, problemy w funkcjonowaniu państw prawa, bezrobocie i zatrudnianie poniżej kwalifikacji, kradzież danych, brak wody pitnej, nielegalny handel i inne.

Katakлизmy. O ile możemy uniknąć wojen i ataków terrorystycznych,

o tyle nigdy nie przejmujemy kontroli nad kataklizmami. Możemy jedynie je przewidzieć i przeprowadzić skuteczną ewakuację ludności. Nie zmienia to jednak faktu, że kataklizmy są jednym z największych niebezpieczeństw człowieka godzących w jego prawa do bezpieczeństwa. Do najgroźniejszych w skutkach należą: huragany, powodzie, sztormy, trąby powietrzne, pożary i wybuchy wulkanów. Kataklizmy te do dziś budzą w człowieku lęk i ukazują jego bezsilność wobec sił natury. Wystarczy w tym miejscu przypomnieć powodzie nawiedzające nasz kraj w ostatnich latach, a ukaże się nam obraz rozpaczliwej walki o obronę dobytku, a niekiedy nawet życia.

Telewizja, Internet oraz inne multimedia. Telewizja stanowi całkiem inne zagrożenie dla człowieka niż wojny, terroryzm czy kataklizmy. Przede wszystkim na początku trzeba wyjaśnić, że telewizja dzieli się na edukacyjną – kształcącą – i na resztę, do której zaliczamy kryminały, horrory, thrillery itp. Jak się łatwo domyślić, filmy edukacyjne mają więcej zalet od tych drugich. Oglądając, przyrodnicze, historyczne, o nauce, o odkryciach ludzkich, człowiek nie tylko się relaksuje, ale uzyskuje wiele ciekawych informacji, których np. książka lub nauczyciel nie są w stanie pokazać. W podręczniku co najwyżej możemy znaleźć zdjęcie czegoś, ale czyż nie lepiej byłoby zobaczyć to coś w ruchu? Czy nie lepiej byłoby usłyszeć głos słowika, niż zobaczyć jego zdjęcie? Telewizja ma tę przewagę nad innymi środkami przekazu, że odbieramy ją prawie wszystkimi zmysłami, co daje nam wrażenie, że znajdujemy się w miejscu, które jest pokazywane. Co jeszcze daje nam wideo? Jak już wspomniałem, relaksuje i pomaga w rozładowaniu napięcia, które zbiera się przez cały dzień żmudnej pracy. Nagrywanie zaś na taśmy interesujących nas programów pozwala odpowiednio zaoszczędzić czas, którego w dzisiejszych czasach szczególnie nam brakuje. Podobnie jest z Internetem, który nieumiejętnie wykorzystywany, przynosi dla człowieka wiele zagrożeń. Rozwija się bardzo dynamicznie dziedzina wiedzy, bardzo ściśle powiązana z prawem, zwana „cyberbezpieczeństwem”.

Uzależnienia. W naszych czasach młodzież ma wiele problemów, a nie mogąc ich rozwiązać, sięga po narkotyki i alkohol. Wielu młodych ludzi wpada w nałogi przez towarzystwo, w którym przebywa. Koledzy nama-

wiąją do tego „pierwszego razu”. Po nim z pewnością będą następne. Aż w końcu wpada się w nałóg, który w krótkim czasie prowadzi do zmian psychicznych, osłabienia własnej woli i degradacji społecznej. Narkomania często prowadzi na drogę przestępczą. Kiedy trochę zaczyna brakować pieniędzy, rozpoczyna się domową produkcję narkotyków, lecz później i to nie wystarcza, zaczyna się fałszować recepty aż w końcu dochodzi do ciężkich przestępstw w celu zdobycia narkotyku. Śmiertelność ludzi uzależnionych jest bardzo wysoka, umierają oni zazwyczaj na skutek przedawkowania lub zarażeniem się wirusem HIV. Metody leczenia są mało skuteczne, a zaistniałe zmiany psychiczne i uzależnienia są nieodwracalne.

Zagrożenia rodzinne. W ostatnich latach można zaobserwować tzw. „zagrożenia rodzinne”. Coraz więcej jest rodzin patologicznych, w których brak jest miłości. Coraz więcej jest dzieci bitych przez pijanych rodziców. Coraz częściej rodzice nie mają czasu dla dzieci. Wielu ludzi nie zdaje sobie sprawy z następstw spowodowanych z powodu złej atmosfery w rodzinie. Dziecko, nad którym znęcają się rodzice, będzie w przyszłości znęcać się nad swoimi dziećmi i w ten sposób powstanie błędne koło. Temu problemowi jest bardzo trudno zaradzić, gdyż „normalna” rodzina od zewnątrz może być rozbita wewnątrz. Według mnie zagrożenia rodzinne są dużo groźniejsze od tych, które niesie telewizja czy nawet grupy społeczne, w jakich dziecko przebywa.

Zakończenie

Światowi przywódcy, rządy i organizacje pozarządowe muszą zapobiegać kryzysom, zanim znajdą się zupełnie poza kontrolą. Rządy muszą powstrzymać ataki na nasze prawa i wzmocnić środki ochrony, które już wprowadzono. Prawa człowieka są koniecznością, nie dodatkiem, a ich znaczenie dla ludzkości nigdy nie było większe. Amnesty International udokumentowała poważne naruszenia praw ekonomicznych, społecznych, politycznych i obywatelskich w ostatnich latach w wielu krajach. Wśród przykładów ataków na prawa człowieka i instytucje, które powinny je chronić, znajdują się (ale nie są ograniczone tylko do tych przykładów):

- Angola: stosowanie przepisów o zniesławieniu i dotyczących bezpieczeństwa państwa, żeby prześladować, aresztować i przetrzymywać tych, którzy w pokojowy sposób wyrażają swoje poglądy; publiczne lekceważenie rekomendacji ONZ.
- Arabia Saudyjska: brutalne rozprawianie się z tymi, którzy ośmielają się nawoływać do reform lub krytykują władze; zbrodnie wojenne popełnione podczas nalotów na Jemen oraz utrudnianie stworzenia kierowanej przez ONZ komisji śledczej w celu zbadania naruszeń popełnionych przez wszystkie strony konfliktu.
- Burundi: systemowe zabójstwa i inne powszechne i brutalne metody służb bezpieczeństwa; próby osłabienia społeczności zajmującej się prawami człowieka.
- Chiny: eskalacja represji wobec obrońców praw człowieka i wiele wprowadzanych przepisów w imię „bezpieczeństwa narodowego”.
- Egipt: aresztowanie tysięcy osób, w tym pokojowych krytyków, podczas bezwzględnych represji w imię bezpieczeństwa, przedłużające się zatrzymania setek osób bez zarzutów czy procesu i skazanie setek innych na karę śmierci.
- Kenia: pozasądowe egzekucje, wymuszone zaginięcia i dyskryminacja uchodźców w operacjach walki z terroryzmem; próby podważenia Międzynarodowego Trybunału Karnego.
- Meksyk: 27 000 osób zaginionych; ostra reakcja na krytykę ONZ odnośnie do powszechnego użycia tortur, umożliwienia tym samym niemal całkowitej bezkarności pomimo rosnącej ilości skarg.
- Pakistan: poważne uchybienia w odpowiedzi na masakrę szkoły w Peszawarze, w tym nieprzerwane stosowanie kary śmierci; polityka w sprawie zagranicznych organizacji pozarządowych, która nadaje władzom uprawnienia do monitorowania ich i zamykania, jeśli zostaną uznane za działające „przeciwko interesowi” państwa.
- Syria: zamordowanie tysięcy cywilów w bezpośrednich i masowych atakach z użyciem bomb bezczekowych i innej broni oraz stosowanie tortur podczas aresztowania; długie oblężenia obszarów cywilnych, blokowanie dostaw pomocy międzynarodowej.

- Wielka Brytania: ciągle masowe inwigilowanie w imię walki z terroryzmem; próby uniknięcia jurysdykcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- Węgry: zamykanie granic dla tysięcy uchodźców; utrudnianie wspólnych regionalnych prób udzielania pomocy.

Jeżeli chodzi o nasz kraj, Polskę, to zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich największym zagrożeniem jest brak skutecznej strategii państwa w walce z takimi zjawiskami, jak skrajna bieda, bezrobocie, wykluczenie społeczne i bezdomność. Na kolejnym miejscu znalazła się niestabilność systemu emerytalno-rentowego i systemu pomocy społecznej oraz brak jasnych, czytelnych perspektyw zmian w tej dziedzinie. Trzecia pozycja to nieład legislacyjny i problemy z dostępnością świadczeń finansowanej ze środków publicznych opieki zdrowotnej. RPO zwraca uwagę na „zaskakujące zmiany przepisów, trudności w dostępie do lekarzy specjalistów i dyskryminujące traktowanie potrzeb osób starszych”.

Podsumowując przedstawione powyżej zagadnienia, należy stwierdzić, że wiele z wymienionych zjawisk w sposób mniej lub bardziej bezpośredni zagraża prawom człowieka. Pomimo państwowych, a także międzynarodowych opinii, egzekwowanie tych praw przez przeciętnego człowieka, jest bardzo utrudnione. I nawet znaczące organizacje czuwające nad przestrzeganiem praw człowieka mają kłopoty z wyjaśnieniem czy też unormowaniem wielu tego typu spraw. Należy wyraźnie zaznaczyć, że wszystkich problemów zagrażających temu światu nie można rozwiązać za pomocą szybkich środków zaradczych, nie można ich rozwiązać jeden po drugim, osobno. Potrzebna jest współpraca międzynarodowa i międzyludzka. Postęp techniczny, który ma ludziom ułatwić życie, niesie ze sobą choroby, z którymi medycyna sobie nie radzi. Człowiek wywołuje wojny i konflikty, zabija drugiego człowieka zamiast mu pomóc. Ludzie muszą zrozumieć, że to oni sami są źródłem zła i zagrożenia dla świata, w którym żyją. Że to oni sami popychają świat do samozagłady. Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka został ustanowiony decyzją Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w 1950 r. Obchodzony jest 10 grudnia w rocznicę podpisania w 1948 r.

przez ONZ Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, która stała się podstawowym źródłem międzynarodowych aktów chroniących prawa człowieka. A obchodzony jest m.in. po to, aby pokazać społeczeństwu, jak ważne są prawa człowieka dla istnienia ludzkości i jak wiele jeszcze trzeba zrobić, aby nie były one zagrożone, a tym bardziej łamane.

LITERATURA

- Brzozowski W., Krzywoń A., Wiącek M. (2018), *Prawa człowieka*, Wyd. Wolters Kluwer
- Hołda J., Hołda Z., Ostrowska D. (2014), *Prawa człowieka. Zarys wykładu*. Wyd. Wolters Kluwer
- Kalisz A. (2015), *Prawa człowieka. Współczesne zjawiska i zagrożenia*. Tom II, Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec
- Sitek M. (2016), *Prawa (potrzeby) człowieka w ponowoczesności*, Wyd. C.H. Beck
- Ura E., Sitek B., Graca T. (red.) (2017), *Potrzeby jako współczesny determinant treści praw człowieka*, Wyd. WSGE w Józefowie
- Wujczyk M. (2015) [w:] *Prawa człowieka: współczesne zjawiska, wyzwania, zagrożenia*. T. 2 (red.) Anna Kalisz, [autorzy: Beata Baran, Artur Biłgorajski, Mateusz Cichoń, Katarzyna Darowska, Łukasz Dziura, Dorota Fleszer, Wasilij Kalinowski, Grzegorz Krawiec, Joanna Lewandowska, Marian Liwo, Dariusz Makowski, Anna Reda-Ciszewska, Anna Rogacka-Łukasik, Viktoriya Sadova, Katarzyna Serafin, Karolina Maria Szymorek-Chachuła, Andrzej Marian Świątkowski, Monika Wojtyczka, Marcin Wujczyk, Teresa Wyka, Janusz Żołyński], Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec

